

Mitä tiedämme ikääntyneisiin kohdistuvan lähisuhdeväkivallan seulonnasta; SAVE -hankkeen kirjallisuuskatsauksen tulokset

Tausta

Ikääntyneisiin kohdistuvaa väkivaltaa esiintyy kaikkialla maailmassa. Vaikka tarkkoja esiintyvyyksilukuja ei ole saatavilla, on arvioitu, että yli 20% ikääntyneistä saattaa kokea henkistä, fyysistä, seksuaalista tai taloudellista väkivaltaa tai laiminlyöntiä ja oikeuksiensa loukkaamista. Ikääntyneisiin kohdistuvan väkivallan seulontavälineiden käyttö auttaa ammattilaisia tunnistamaan ja arvioimaan väkivaltaa ja laiminlyöntiä. Kuitenkin systemaattinen ja huolellinen seulontavälineiden käyttö Euroopassa on vielä harvinaista.

Tavoitteet

Tämän kirjallisuuskatsauksen tavoitteet ovat: 1) tehdä yhteenveto seikoista, jotka puoltavat ja ovat vastaan ikääntyneisiin kohdistuvan väkivallan seulontavälineiden käyttöä; 2) kuvata kansainvälisesti sovellettuja seulonnan toimintamalleja; 3) ymmärtää, mitkä ammattiryhmät suorittavat seulontaa, mitä he ajattelevat siitä ja miten ikääntyneet suhtautuvat seulontaan; ja 4) luetella olemassa olevia seulontavälineitä ja niiden piirteitä.

Kirjallisuuskatsauksen menetelmä

Katsausta varten tehtiin järjestelmällinen kirjallisuushaku kahdeksasta tietokannasta (Web of Science, Scopus, Science-Direct (Elsevier), Pubmed (Medline), Sage, EBSCO, Scielo ja Ageinfo) käyttäen lukuisten hakutermien yhdistelmiä, kuten "elder abuse", "mistreatment", "older adults", "violence", "screening", "assessment" and "measurement". Haku tuotti 4354 artikkelia, jotka tutkittiin tiedon saamiseksi.

Tulokset

Alustavat seulontaa puoltavat tulokset osoittavat, että viranomaiset eivät voi puuttua, ehkäistä tai hoitaa ikääntyneisiin kohdistuvan väkivallan tapauksia ilman asianmukaista hoitoonohjausjärjestelmää. Ikääntyneisiin kohdistuvan väkivallan seulonta on perusteltua ongelman yleisyyden vuoksi ja sen mahdollisesti vakavien ja kuolemaan johtavien seurausten vuoksi. Seulonta parantaa ikääntyneiden turvallisuutta ja hyvinvointia ja tarvittaessa auttaa toteuttamaan lakiin perustuvaa ilmoitusvelvollisuutta. Se myös toimii pohjana arvioinnille, lisää ammattilaisten tietoisuutta ongelmasta ja ohjaa havainnoinnin ja dokumentoinnin prosessia siten, ettei väkivaltaa voida katsoa läpi sormien. Ikääntyneisiin kohdistuvan väkivallan esiintyvyys on korkeampi käytettäessä sen tunnistamisessa strukturoituja välineitä kuin sen tutkimuksiin perustuvassa esiintyvyydessä.

Joissakin tutkimuksissa esiin tulleet seikat puhuvat seulontaa vastaan. Niitä ovat aikaa vievä prosessi, ongelman monimutkaisuus sekä väärät negatiiviset / positiiviset tulokset ja niiden seuraukset ikääntyneille, heidän perheilleen ja ammattilaisille. Koska ei ole olemassa yhtä ainoa oikeaa väkivallan tunnistamisen menetelmää, meidän tulisi soveltaa useampia välineitä saadaksemme vähemmän epäselviä seulontatuloksia. Seulontavälineet voidaan luokitella kolmeenerilaiseen ryhmään - suoran kysymisen välineisiin sekä väkivallan merkkeihin ja riskin arviointiin perustuviin välineisiin. Ammattilaisilla ei yleensä kuitenkaan ole aikaa, sopivia olosuhteita tai taitoja suorittaa seulontaa käyttäen kolmenlaisia seulontavälineitä, joita kaikkia tarvittaisiin tunnistamisen optimoimiseksi. Seulontaa vastaan on ilmoitettu myös tiedon puute seulonnan

haitallisista vaikutuksista tai niiden vaikutuksesta käytännön prosesseihin, kustannuksiin, aikavaatimukseen tai koetun väkivallan itseraportointiin.

Seulontaan liittyviä menettelytapoja on sovellettu kansainvälisesti ja niissä on todettu, että seulontavälineiden olisi oltava laaja-alaisia. Niiden kykyä tunnistaa monimuotoista ikääntyneisiin kohdistuvaa väkivaltaa tulisi kehittää ja testata, sillä seulonta on ensimmäinen askel väkivallan arvioinnissa.

Seulonnan menettelytapaohjeissa tulisi olla tietoa ikääntyneisiin kohdistuvan väkivallan määritelmistä, perheväkivallasta, itsemääräämisoikeudesta, riskitekijöistä, erilaisista seulontavälineistä, työskentelystä eri ryhmien kanssa ja paikallisista muista toimijoista. Tämän kaiken tulisi sisältyä ammattilaisten koulutukseen tietoisuuden ja ennakoivan toiminnan lisäämiseksi. Olisi omaksuttava moniammatillinen näkemys, ja ammattilaisia olisi koulutettava: hallinnoimaan ja tulkitsemaan seulontavälineitä; pätevyyden tunteen vahvistumiseen havaituissa ja epäilytapauksissa sekä väkivallan riskin arvioimisessa; olemaan luotettavia, empaattisia, herkkiä ikääntyneiden vaikeuksille ja ei tuomitsevia; ongelmanratkaisuun ja löytämään sopivin ratkaisu tilanteeseen.

Ikääntyneisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyn menettelytapaohjeiden seuranta ja arviointi on tarpeen, jotta voidaan ymmärtää niiden tehokkuutta ja niiden sisältöön ja käyttöön liittyviä kysymyksiä. Näistä jälkimmäinen on keskeistä, jotta menettelytavat pysyvät ajankohtaisina ja merkityksellisinä. Epäily- tai todetuissa tapauksissa on olennaista, että on olemassa sovitut jatkohoitomenettelyt. Joissakin maissa ikääntyneisiin kohdistuvasta väkivallasta on ilmoitusvelvollisuus. Jatkohoito-ohjeiden tulisi olla yksisivuinen vuokaavio, joka tarjoaa yleisen kehyksen ongelman tunnistamiselle ja ilmoittamiselle. Sen tulisi sisältää ainoastaan oleelliset tekijät sen määrittämiseksi, onko ikääntynyt henkilö mahdollisesti uhri ja mihin henkilö ohjataan perusteellisempaa arviointia varten.

Seulontaa toteuttavat pääasiassa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset. Tutkimusten mukaan seulontaa tekevät useimmiten sairaanhoitajat, lääkärit ja sosiaalityöntekijät. Tähän kirjallisuuskatsaukseen löytyi hyvin vähän tietoa ikääntyneiden omista mielipiteistä seulontaan liittyen. Seulontavälineiden osalta kirjallisuudessa mainittiin 37 välinettä. Näistä kahdeksaa työkalua käytettiin ainoastaan tutkimuksissa eikä niitä ole vielä testattu käytännössä kentällä.

Jäljellä olevat 29 seulontavälinettä voidaan jakaa neljään ryhmään. Ensimmäisessä ovat väkivallasta suoraan kysymisen välineet, jotka ovat lyhyitä ja monipuolisia kyllä/ei- kyselylomakkeita, joita eri ammattilaiset käyttävät eri yhteyksissä. Joihinkin näihin kyselylomakkeisiin voivat ikääntyneet vastata omatoimisesti. Näitä välineitä voidaan käyttää vain ikääntyneillä, jotka ovat kognitiivisesti kykeneviä vastaamaan kysymyksiin. Tämän ryhmän seulontavälineet olivat useimmin käytettyjä, vaikka niiden tarkkuus voidaan kyseenalaistaa.

Useimmiten käytettyjä välineitä olivat H-S/EAST, VASS ja EASI.

Toisessa ryhmässä oli välineitä, jotka vaativat havainnointia tai perusteellista arviointia. Nämä välineet ovat aikaa vieviä, vaativat laajaa koulutusta ja ammattitaitoa, mutta ovat myös tarkempia. Koska he luottavat ammattitaitoon ja arviointikykyyn, näitä menettelyjä voidaan soveltaa ikääntyneisiin, joilla on kognitiivisia puutteita.

Kolmannessa ryhmässä oli välineitä, jotka keskittyvät tietyn henkilön tekemään väkivaltaan. Nämä välineet edellyttävät usein epäillyn väkivallan tekijän arviointia ja keskittyvät väkivaltaan tietystä ihmissuhteesta. Nämä välineet soveltuvat parhaiten tilanteeseen, jossa mahdollinen väkivallan tekijä osoittaa epäilyttävää käyttäytymistä.

Neljännessä ryhmässä oli välineitä, jotka seulovat vain yhden väkivallan muodon. Ne kattavat henkisen väkivallan, taloudellisen hyväksikäytön, hoidon ja avun laiminlyönnin tai itsensä laiminlyönnin. Yksin fyysisen tai seksuaalisen väkivallan seulontaan ei löytynyt välineitä.

Näistä neljän ryhmän seulontavälineistä suoran kysymisen välineet ovat joustavampia, soveltuvampia ja helppokäyttöisempiä. Ne voivat olla hyödyllisempiä nopeaan arviointiin. H-S/EAST, VASS ja EASI olivat tässä tarkoituksessa luotettavampia.

Johtopäätökset

Tässä kirjallisuuskatsauksessa löydettiin muutamia vakiintuneita arviointivälineitä, joita voidaan käyttää käytännön työympäristössä. Haasteena voi olla kouluttaa eri alojen ammattilaisia käyttämään ja tulkitsemaan tällaisia välineitä. Väkivallan ja laiminlyönnin

arviointia on tutkittavalisää, jotta voidaan kehittää tehokkaita ja useisiin ammatillisiin työympäristöihin soveltuvia välineitä ja jotta voidaan tietää seuraukset ja mahdolliset vaarat, joita seulonta voi aiheuttaa.

Vaikka yksi arviointiväline ei ehkä koskaan täytä yleisiä ammatillisia vaatimuksia, välineiden kehittäminen ja testaaminen vahvistaa pyrkimystä hahmottaa ammatillisen tiedon ja taitojen keskeiset elementit. Jos kysymystä "Tunnetko olosi turvalliseksi kotona?" ei kysytä, vastausta ei saada ja mahdollinen väkivalta jatkuu.

Tässä katsauksessa kerättyjen todisteiden perusteella voimme päätellä, että ikääntyneiden kokeman väkivallan seulonta voi olla hyödyllisempää tilanteissa, joissa ikääntynyt osoittaa epäilystä herättäviä merkkejä.

Seulontavälineet ovat erityisen arvokkaita ammattilaisten kouluttamisessa käyttämään systemaattisia kyselyvälineitä. Välineitä tärkeämpiä ovat seulontaprosessin perustana oleva osaaminen, nimittäin kuuntelutaidot ja ongelmanratkaisu. Nämä ovat oleellisia minkä tahansa välineen soveltamisen kannalta. Ne antavat ammattilaisille mahdollisuuden käsitellä ikääntyneisiin kohdistuvaa väkivaltaa.